

5776

Torah from Around the World

Eén munt in een fles maakt een rinkelend geluid; een fles vol met munten maakt geen geluid; de geleerde die de zoon is van een geleerde is dus bescheiden; de geleerde die de zoon is van een am ha'aretz (een ongeletterde) schettert zijn kennis in het rond. (Bab.M. 85b)

Omdat het Liberale Jodendom geen achtste dag Pesach houdt (in navolging van Israël) loopt de behandeling van de sidrot de komende weken uit de pas met de volgorde zoals de orthodoxie die hanteert.

Sjabbat 21 mei 2016 / 13 ijar 5776, Behar, Wajikra/Leviticus 25:1 - 26:2

Tanach, blz. 250 - 254

Haftara: 2 Divré Hajamiem 36:11 - 23

Tanach, blz. 1831 - 1832

Commentaar: Rabbijn Daniel Nevins, is de rector van de rabbijnenopleiding en de afdeling religieus leiderschap van het Jewish Theological Seminary, New York, de Verenigde Staten.

Vertaler: Jochanan Belinfante

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

Verzet tegen slavernij is een joodse taak

„Roep vrijheid uit over heel het land voor al zijn bewoners.” Deze woorden uit onze sidra, Wajikra/Leviticus 25:10, zijn beroemd wegens hun vermelding op de Liberty Bell (Vrijheidsklok) in Philadelphia. Zij hebben weerklank gevonden als een boodschap van hoop voor de onderdrukten in de hele wereld. Toch bevat onze sidra een meer duistere boodschap,

namelijk een die slavernij goedkeurt, net zoals Amerika proclamaties van vrijheid verkondigde en tezelfdertijd tijdens zijn hele geschiedenis op wrede wijze slavernij en discriminatie praktiseerde. In hetzelfde hoofdstuk in Wajikra lezen wij dat niet-Israëlitische bewoners van het land mogen worden verworven als permanente slaven en gehouden mogen worden „als een bezit voor jullie kinderen na jullie, die hen kunnen erven als eeuwigdurend eigendom.” Wajikra 25:44-46.

Wat kunnen wij aanvangen met deze tegenstrijdigheid in onze sidra? Waarom wekt de Tora de indruk dat slavernij een vloek is voor de Jisraëlieten, maar aanvaardbaar voor hun burenen? Wij zouden een beweegreden kunnen verwachten die gebaseerd is op een religieuze, raciale of op zijn minst etnische superioriteit, maar geen van deze denkbeelden is aanwezig in Wajikra. Deze tekst biedt eerder een theologische verklaring: Jisraëlieten mogen geen permanente slaven van andere mensen worden, of dit nu bloedverwanten of vreemden zijn, *omdat zij al slaven van een andere meester zijn*: de Eeuwige die hen bevrijdde uit Egypte.

Dat klopt. De Uittocht uit Egypte gaat, in dat verhaal, niet over het verwerpen van slavernij als een moreel schandaal, maar eerder over Gods exclusieve bezit van het volk Israël. Het hoofdstuk legt de nadruk op dit punt in het laatste vers: „Want de Jisraëlieten zijn Mijn dienaren; zij zijn dienaren die Ik uit Egypte heb weggeleid. Ik ben de Eeuwige, jullie God.” (Wajikra 25:55) Op grond van deze tekst zijn Joden altijd actief geweest in het bevrijden van in slavernij gehouden Joden, maar hebben zij zich vaak stilgehouden en af en toe actief deelgenomen aan het tot slavernij brengen van niet-Joden; en dat door de geschiedenis heen, tot aan de Amerikaanse Burgeroorlog.

Met de Proclamatie van Emancipatie door president Lincoln en daarna nog duidelijker in het 13de amendement verbood de Amerikaanse wetgeving de slavernij. De joodse wetgeving was ondergeschikt aan de burgerlijke wetgeving op grond van het principe *‘dina de malchoeta dina’*, dat wil zeggen dat financiële regelgeving wordt vastgesteld door de regering, maar er bestond geen mechanisme om een joodse versie van een emancipatie proclamatie voort te brengen, tot de Stichting van de Staat Israël.

De Staat Israël heeft geen grondwet, maar in de Onafhankelijkheidsverklaring van 1948 en nog duidelijker in haar basiswet uit 1992, *‘De Vrijheid en Waardigheid van de Mens’*, staat de volgende verklaring: „Fundamentele mensenrechten in Israël zijn gebaseerd op de erkenning van de waarde van de mens, de heiligheid van het menselijk leven en het principe dat *alle personen vrij zijn*.” Dit is een krachtige morele en juridische verklaring, waarop wij Joden in het bijzonder trots kunnen zijn.

Ondanks deze boude Amerikaanse en Israëlitische uitspraken is slavernij niet verdwenen – niet in 1865, niet in 1948, niet in 1992, zelfs niet vandaag de dag. Verschillende vormen van slavernij worden nog steeds in praktijk gebracht, zoals gedocumenteerd wordt door Benjamin Skinner in zijn boek: *A Crime So Monstrous: Face to Face with Modern Slavery*. Skinner volgt de moderne slavenhandel op vijf continenten, van de handel in seksslaven tot de verkoop van kinderen voor gedwongen arbeid. Aan het begin van het boek vertelt hij hoe hij van New York naar Haïti vloog en binnen vijf uur na zijn vertrek een jongetje kocht. Skinner beweert dat er tegenwoordig meer mensen in slavernij leven dan in welke tijd dan ook in de geschiedenis. Dit morele schandaal bestaat bijna overal, inclusief Amerika en Israël. In beide landen wonen

gastarbeiders met een hachelijke wettelijke status; zij zijn kwetsbaar voor roofzuchtig gedrag door werkgevers die straffeloos betaling achterhouden. Gelukkig heeft Israël een actieve gemeenschap die zich inzet voor mensenrechten en burgerrechten en het Israëlische Hoogerechtshof gaf onlangs een vonnis uit dat zulke werknemers moet beschermen.

Er zijn vele redenen om Israëls Onafhankelijkheid te vieren, zoals wij onlangs deden. Daarbij hoort de niet eerder voorgekomen gelegenheid voor het joodse volk om een collectieve, morele actie te ondernemen zoals Israël deed met haar basiswet in 1992: De Vrijheid en Waardigheid van de Mens.

Geen eerdere joodse brontekst heeft zo duidelijk gezegd wat deze wet zegt: dat slavernij totaal verboden is voor alle mensen. Als Joden kunnen wij trots zijn op zo'n helder document, maar van ons wordt meer gevraagd dan trots. De gevoelens tegen slavernij die voorkomen in moderne democratieën zoals in Israël en de Verenigde Staten moeten worden vertaald tot een werkelijkheid waarin het tot slaaf maken en zelfs het onderwerpen van welk mens dan ook onmogelijk wordt.

Misschien kan de Bijbel toch het fundament leveren voor deze verandering. Slavernij, zo laat Tenach zien, is verkeerd omdat één mens het eigenaarschap over een ander mens opeist, en dat betekent dat het goddelijke voorrecht wordt ontkend. Het is niet slechts het joodse volk dat 'bezit is' van God. Het boek psalmen zegt: „Van de Ene is de aarde en wat haar vervult, de wereld en wie haar bewonen.” (psalm 24:1) Ieder religieus mens die meewerkt aan de onderwerping van een ander mens moet eraan worden herinnerd dat dit niet alleen de mensheid te schande maakt, maar ook God.

Het is de taak van Joden deze boodschap uit te dragen, zich te verzetten tegen het tot slaaf maken van mensen, zich te verzetten tegen onderdrukking en op te komen voor de vrijheid en de waardigheid van allen. Wij moeten deze idealen benoemen, de confrontatie aangaan met de walgelijke werkelijkheid van de nog steeds bestaande slavernij en onszelf wijden aan het vervullen van de bredere opdracht die begon met: „Roep vrijheid uit in het hele land voor alle bewoners”! (Wajikra 25:10)